

Warszawa 29 lipca 2024

Ministerstwo Infrastruktury

Ul. Chałubińskiego 4/6

00-928 Warszawa

Dotyczy: postulat dokonania zmian w przepisach prawa odnośnie do wymagań związanych z wymaganiami zdrowotnymi dla osób zamierzających wykonywanie zawodu maszynisty kolejowego w zakresie narządu słuchu ew. do uzupełnienia: oraz ośrodków prowadzących badania

1. Sytuacja faktyczna

W Polsce wskutek między innymi tzw. „luki pokoleniowej” występuje poważny brak osób zatrudnionych na stanowiskach maszynistów/kierujących pojazdami kolejowymi. Proces przygotowania zawodowego oraz uzyskania licencji i świadectw zawiera konieczność spełnienia szeregu wymogów odnośnie do szkolenia i stanu zdrowia. W zakresie wymagań zdrowotnych jednymi z warunków jakie musi spełnić kandydat są odpowiedni wzrok i słuch. Jeśli chodzi o wzrok, to zgodnie z ostatnią zmianą przepisów¹ niepełnosprawność w postaci wad wzroku może być kompensowana w szerokim zakresie przez stosowanie szkieł korekcyjnych lub soczewek kontaktowych. Niestety, w przypadku wad słuchu takiej możliwości nie ma. Jest zupełnie niezrozumiałe, dlaczego wady wzroku mogą być eliminowane przez stosowanie odpowiedniej korekcji, a wady słuchu nie. Aktualnie nowoczesne aparaty słuchowe w pełni rekompensują ubytki słuchu a emitowany przez nie dźwięk do ucha jest w pełni zoptymalizowany.

W obecnym brzmieniu polskie przepisy są znacznie bardziej restrykcyjne niż wymogi wynikające z TSI OPE i wprowadzają dodatkowe obostrzenia. W szczególności należy zwrócić uwagę na pominięcie w krajowym rozporządzeniu kluczowej regulacji TSI, która wprost wskazuje w punkcie 4.7.3.3., że „dozwolone jest korzystanie z aparatu słuchowego”. Kwestia ta była podnoszona przez firmy członkowskie naszej organizacji jako niezrozumiałe i w żaden sposób nieuzasadnione ograniczenie

¹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 30 listopada 2022 zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań zdrowotnych, badań lekarskich i psychologicznych oraz oceny zdolności fizycznej i psychicznej osób ubiegających się o świadectwo maszynisty albo o zachowanie jego ważności Dz.U.2022.2638

dostępu do zawodu maszynisty dla osób o ograniczonej sprawności narządu słuchu, ale postępujących się aparatami wspomagającymi słyszenie.

Aktualny rozwój otolaryngologii oraz postęp technologiczny w dziedzinie wyrobów medycznych i urządzeń wspomagających pozwala osobom z deficytem słuchu na skompensowanie niedoskonałości narządu do poziomu, który umożliwia wykonywanie zadań w sposób niezakłócony. Słusznie dostrzegł to prawodawca unijny, definiując wymogi w sposób niewykluczający osób wspomagających się aparatami słuchowymi.

Oдноśne przepisy na tle obowiązującej dyrektywy UE przedstawia poniższa tabela.

<p>DYREKTYWA 2007/59/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 23 października 2007 r. w sprawie przyznawania uprawnień maszynistom prowadzącym lokomotywy i pociągi w obrębie systemu kolejowego Wspólnoty</p>	<p>USTAWA z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym</p> <p>ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie licencji maszynisty</p>
Dz.U.U.E.L.2007.315.51 z dnia 2007.12.03	Dz.U.2024.697 z dnia 2024.05.07 Dz.U.2022.2574 z dnia 2022.12.12
<p>Artykuł 16 Kontrole okresowe</p> <p>1. W celu zachowania ważności licencji jej posiadacz przechodzi okresowe badania lub testy w zakresie wymagań, o których mowa w art. 11 ust. 2 i 3. Minimalna częstotliwość badań lekarskich odpowiada przepisom załącznika II sekcja 3.1. Badania lekarskie są przeprowadzane lub nadzorowane przez lekarza akredytowanego lub uznanego zgodnie z art. 20. ...</p> <p>2. W celu zachowania ważności świadectwa jego posiadacz przechodzi okresowe badania lub testy w zakresie wymagań, o których mowa w art. 12 i 13.</p>	
<p>Artykuł 19 Zadania właściwego organu</p> <p>1. Właściwy organ wykonuje, w sposób przejrzysty i wykluczający dyskryminację, następujące zadania: ... b) zapewnianie okresowych badań lub testów, o których mowa w art. 16 ust. 1; ..</p> <p>2. Właściwy organ nie może delegować stronom trzecim zadań określonych w ust. 1 lit. c), g) i i). <i>(a więc b) można delegować)</i></p> <p>3. Delegowanie zadań stronom trzecim odbywa się w sposób przejrzysty i wykluczający dyskryminację i nie może</p>	<p>Ustawa: Art. 22a. [Listy i rejestry prowadzone przez Prezesa UTK]</p> <p>1. Prezes UTK prowadzi: ...3) listę podmiotów uprawnionych do przeprowadzania badań lekarskich i psychologicznych oraz orzekania, w celu sprawdzenia spełnienia wymagań zdrowotnych, fizycznych i psychicznych, niezbędnych do uzyskania licencji oraz świadectwa maszynisty, a także zachowania ich ważności.</p> <p><i>Lista obejmuje podmioty wchodzące w skład grupy PKP SA w skład której wchodzi</i></p>

<p>powodować jakiegokolwiek konfliktu interesów.</p> <p>4. W przypadku, gdy właściwy organ deleguje lub zleca przedsiębiorstwu kolejowemu wykonywanie zadań określonych w ust. 1 lit. a) i b), spełniony musi być przynajmniej jeden z następujących dwóch warunków:</p> <p>a) dane przedsiębiorstwo kolejowe wydaje licencje tylko swoim maszynistom;</p> <p>b) dane przedsiębiorstwo kolejowe nie ma na danym terytorium prawa wyłączności w zakresie wykonywania jakiegokolwiek z delegowanych lub zleconych zadań.</p>	<p><i>przedsiębiorstwa będące przewoźnikami (m.in. PKP Intercity i PKP Cargo). Trudno więc mówić o bezstronności i niezależności.</i></p>
<p>Artykuł 20</p> <p>Akredytacja i uznawanie osób i podmiotów</p> <p>1. Osoby lub podmioty akredytowane zgodnie z niniejszą dyrektywą uzyskują akredytację od podmiotu akredytującego wyznaczonego przez dane państwo członkowskie. Procedura akredytacji przeprowadzana jest na podstawie kryteriów dotyczących niezależności, kwalifikacji oraz bezstronności, takich jak europejskie normy serii EN 45.000, oraz na podstawie oceny dokumentacji złożonej przez kandydatów, zawierającej odpowiednie potwierdzenie ich umiejętności w danej dziedzinie.</p> <p>2. Jako rozwiązanie alternatywne do akredytacji przewidzianej w ust. 1 państwo członkowskie może postanowić, że osoby lub podmioty uznane na podstawie niniejszej dyrektywy muszą być uznane przez właściwy organ lub podmiot wyznaczony przez dane państwo członkowskie. Zostają one uznane na podstawie kryteriów dotyczących niezależności, kwalifikacji i bezstronności. W przypadkach, w których określone kwalifikacje są wyjątkowo rzadkie, dozwolony jest wyjątek od tej reguły - po tym, jak Komisja zaopiniuje...</p>	
	<p>Analogiczne przepisy zawierają także:</p> <p>- Rozporządzenie MINISTRA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie wymagań zdrowotnych, badań lekarskich i psychologicznych oraz oceny zdolności fizycznej i psychicznej osób ubiegających się o świadectwo maszynisty albo o zachowanie jego ważności (Dz.U.2019.340). Odpowiednie przepisy znajdują się w załączniku 1, a ich treść jest identyczna.</p>

	<p>- Rozporządzenie MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 11 stycznia 2021 r. w sprawie pracowników zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego oraz prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych (Dz.U.2024.780). Dotyczy pojazdów, o których mowa a art. 18 ust.2 pkt. 1) i 2) ustawy (jazda po niektórych torach stacyjnych i pojazdów nie przeznaczonych do samodzielnej jazdy po czynnych torach kolejowych). Odpowiednie przepisy znajdują się w załączniku 2, a ich treść jest identyczna.</p>
<p>ZAŁĄCZNIK II WYMOGI ZDROWOTNE</p> <p>1.2. Wzrok (<i>wymaganie sformułowane ... z korekcją lub bez korekcji</i>)</p> <p>1.3. Wymogi dotyczące sluchu i mowy</p> <p>Wystarczająco dobry sluch potwierdzony audiogramem, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sluch wystarczający do prowadzenia rozmowy telefonicznej i do usłyszenia sygnałów ostrzegawczych i komunikatów radiowych. <p><i>(w Dyrektywie nie ma wymagania dotyczącego słyszenia szeptu)</i></p> <p>Następujące wartości powinny być przyjęte jako wytyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niedosłuch na poziomie nie wyższym niż 40 dB przy częstotliwościach 500 i 1.000 Hz, - niedosłuch na poziomie nie wyższym niż 45 dB przy częstotliwości 2.000 Hz dla ucha najgorzej przewodzącego falę dźwiękową, - brak anomalii układu przedsionkowego, 	<p>§ 10. Rozporządzenia Wymagania zdrowotne, fizyczne i psychiczne, jakie powinny spełniać osoby ubiegające się o licencję maszynisty albo o zachowanie jej ważności, określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.</p> <p>Załącznik nr 2</p> <p>2. Wymagania dotyczące narządu wzroku (<i>analogicznie jak w Dyrektywie poszczególne kryteria są oceniane z korekcją lub bez korekcji</i>)</p> <p>3. Wymagania dotyczące sluchu, mowy i układu przedsionkowego.</p> <p>Konieczne jest spełnienie następujących wymagań: (<i>nie ma wymagania audiogramu</i>)</p> <p>1) sluch jest wystarczający do prowadzenia rozmowy telefonicznej i do usłyszenia sygnałów ostrzegawczych i komunikatów radiowych;</p> <p>2) osoba badana słyszy szept każdym uchem oddzielnie z odległości 2 m; (<i>badanie takie jest subiektywne, nie opiera się na obiektywnym pomiarze</i>)</p> <p>3) niedosłuch ucha gorzej słyszającego jest na poziomie nie wyższym niż 40 dB przy częstotliwościach 500 i 1000 Hz;</p> <p>4) niedosłuch ucha gorzej słyszającego jest na poziomie nie wyższym niż 45 dB przy częstotliwości 2000 Hz;</p> <p>5) brak zaburzeń równowagi i układu przedsionkowego;</p>

<p>- brak chronicznych zaburzeń mowy (przy uwzględnieniu konieczności przekazywania wiadomości w sposób głośny i wyraźny),</p> <p>- w szczególnych przypadkach dozwolone jest korzystanie z aparatu słuchowego.</p>	<p>6) brak przewlekłych zaburzeń mowy przy uwzględnieniu konieczności przekazywania wiadomości w sposób głośny i wyraźny.</p> <p><i>(Inaczej niż w przypadku wzroku nie dopuszcza się aparatu korygującego słuch)</i></p>
--	---

Katalog wymagań w zakresie słuchu trzeba uznać za mocno przestarzały, w szczególności, jeśli chodzi o kryterium „szeptu”. Ponadto przepis mówi o spełnianiu wymagań, ale nie określa sposobu ich spełnienia. W przypadku wzroku zaznacza się wyraźnie, że warunki muszą być spełnione „bez korekcji lub z korekcją”.

W przypadku narządu słuchu nie jest jasne czy słuch może być korygowany za pomocą odpowiednich aparatów. W przypadku wymagania „słuch jest wystarczający do prowadzenia rozmowy telefonicznej i do usłyszenia sygnałów ostrzegawczych i komunikatów radiowych” osoba niedosłysząca jest w stanie zupełnie prawidłowo je spełnić przy zastosowaniu odpowiedniego aparatu.

2. Dotychczasowe działania

W tej sprawie z pismem do Ministerstwa Infrastruktury w 2023 roku wystąpił CEMET SA powołując się na wcześniejsze pismo pana Krzysztofa Newlaciła, w którym opisana została szczegółowo sytuacja faktyczna. Zaproponowane zostały konkretne postulaty dotyczące koniecznych zmian w przepisach, korzystnych z punktu widzenia niedyskryminacji osób z niepełnosprawnością oraz problemu niedoboru maszynistów kolejowych.² Na wystąpienie CEMET uzyskano odpowiedź z Ministerstwa Infrastruktury³. W odpowiedzi, bez odniesienia się do kwestii merytorycznych wskazano jedynie, że:

- zgodnie z przepisami stosowanymi w Unii Europejskiej państwo członkowskie może stosować bardziej rygorystyczne wymagania na własnym terytorium a w związku z tym Polska nie ma obowiązku stosowania wymagań dotyczących narządu słuchu określonych w dyrektywie⁴

- wymogi dotyczące narządu wzroku zostały w drodze zmiany stosownego rozporządzenia⁵ złagodzone.

² Pismo CEMET z dnia 6 listopada 2023 r. w powiązaniu z pismem Krzysztof Newlacił z dnia 31 października 2023 r.

³ Pismo z dnia 16 listopada 2023 r. DTK-44.42.103.2023.WN.1

⁴ Dyrektywa 2007/59 PE i Rady z dnia 23 października 2007 w sprawie przyznawania uprawnień maszynistom prowadzącym lokomotywy i pociągi w obrębie systemu kolejowe Wspólnoty.

⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie pracowników zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego oraz prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych (Dz.U. poz. 2572).

Pragniemy po pierwsze podkreślić fakt, że uprawnienie państwa członkowskiego do stosowania bardziej rygorystycznych wymagań nie jest jednoznaczne z potrzebą określania regulacji właśnie w ten sposób, niezależnie od uzasadnienia merytorycznego.

Po drugie w poprzedniej odpowiedzi Ministerstwa Infrastruktury zupełnie nieadekwatne i w naszej opinii bezcelowe jest przywołanie zmian w przepisach w odniesieniu do narządu wzroku, w przypadku gdy w wystąpieniu jest mowa wyłącznie o narządzie słuchu.

Szczegółowa analiza wielu aspektów związanych z systemem szkolenia, wymagań i luką pokoleniową odnośnie maszynistów kolejowych były przedmiotem szeregu spotkań, wystąpień i analiz (np. „Efektywny i innowacyjny system szkolenia oraz rozwoju zawodowego maszynistów listopad 2029”⁶), w których znajdowały się odniesienia także do kwestii zdrowotnych w zakresie słuchu.

W odpowiedzi na zapytanie skierowane do EUAR (European Union Agency for Railways) otrzymano pismo⁷, w którym Agencja informuje, że co prawda państwo członkowskie może stosować regulacje bardziej rygorystyczne niż te określone w Dyrektywie 2007/59/EC, niemniej stosowane w innych państwach UE odmienne, ale mieszczące się w ramach Dyrektywy wymagania, muszą być powszechnie uznawane. Ponadto podkreślono, że generalnie dopuszcza się używanie aparatów słuchowych jako prawidłową realizację zapisów regulacji unijnych.

3. Propozycja zmian w przepisach

Aby zapobiec dyskryminacji, umożliwić doływ nowych maszynistów do zawodu oraz zrównać wymogi krajowe z unijnymi proponujemy wprowadzenie następujących zmian w przepisach:

a) W Rozporządzeniu MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie **licencji maszynisty** (Dz.U.2022.2574):

- w załączniku 2 w ust. 3 skreślić pkt. 2),
- w ust. 3 dodać zdanie: Powyższe warunki mogą być spełnione z zastosowaniem aparatu słuchowego.

b) W Rozporządzeniu MINISTRA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie wymagań zdrowotnych, badań lekarskich i psychologicznych oraz oceny zdolności fizycznej i psychicznej osób ubiegających się o **świadectwo maszynisty** albo o zachowanie jego ważności (Dz.U.2019.340).

- w załączniku 1 w ust. 3 skreślić pkt. 2),
- w ust. 3 dodać zdanie: Powyższe warunki mogą być spełnione z zastosowaniem aparatu słuchowego.

c) W Rozporządzeniu MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 11 stycznia 2021 r. w sprawie pracowników zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego oraz **prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych** (Dz.U.2024.780).

- w załączniku 2 w ust. 3 skreślić pkt. 2),
- w ust. 3 dodać zdanie: Powyższe warunki mogą być spełnione z zastosowaniem aparatu słuchowego.

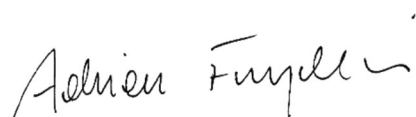
⁶ <https://raportorium.pl/raporty/innovacyjny-i-efektywny-system-szkolenia-oraz-rozwoju-zawodowego-maszynistow-kolejowych-w-polsce/>

⁷ EUAR pismo PG/D/2023/9162 z dnia 17-11-2023

W związku z przytoczoną argumentacją zwracamy się z uprzejmą prośbą o zainicjowanie procesu zmian w przepisach, które umożliwią osobom niedostępującym wykonywanie zawodu maszynisty/kierującego pojazdami kolejowymi. Naszym zdaniem w sytuacji, kiedy na rynku mamy do czynienia z ogromnymi niedoborami kadrowymi, likwidacja ograniczeń w dostępie do zawodu maszynisty powinna być podjęta bezzwłocznie i priorytetowo.

Forum Kolejowe Railway Business Forum(RBF)

Adrian Furgalski – Przewodniczący Zarządu

Izba Gospodarcza Transportu Lądowego

Marita Szustak – Prezes Zarządu

Fundacja "ProKolej"

Jakub Majewski – Prezes Zarządu

